

Raport științific

privind implementarea proiectului - perioada ianuarie -decembrie 2012

Anul 2012, cel de al doilea în derularea grantului „Dimensiuni istorice și perspective contemporane asupra incinerării în România” CNCS-UEFISCDI, PN II, TE, 54/.05.11.2011 a confirmat pe deplin relevanța tematicii propuse, prin mutațiile petrecute la nivelul cremațiunii în România. Astfel, la începutul anului tentativa firmei RDK Cremation din Cluj Napoca de a edifica un crematoriu în acest oraș s-a izbit de opoziția Mitropoliei Ortodoxe a Clujului, precum și a unor asociații. Ca urmare, în ianuarie 2012 în Cluj Napoca a fost organizat un miting anti cremațiune, ceea ce a determinat anularea proiectului de către autoritățile locale. Pe de altă parte, la Oradea, o altă firmă particulară a reușit, cu destule dificultăți, în august 2012 să deschidă un incinerator, ca urmare a crizei locurilor de veci în acest oraș.

Cu o semnificație mult mai mare ne apare decizia din 5 iulie 2012 a Sinodului Bisericii Ortodoxe Române de a reconfirma hotărârile anti cremațiune din 1928 și 1933: orice serviciu religios este interzis în cazul opțiunii pentru incinerare a unui creștin ortodox, preotul aparținând acestei confesiuni ce ar săvârși un asemenea serviciu fiind pasibil de caterisire. Această decizie vine ca o contrabalansare a interesului și acțiunilor din ultima vreme de dezvoltare a cremațiunii, mai ales în Transilvania. Pe de altă parte, ca urmare a acestei situații, polemica pro și contra cremațiunii, ce nu mai este de mult în actualitate în Europa Occidentală, este activă în România aceasta având în prim plan Amurg. Romanian Cremation Association, pe de o parte, și diversele medii de inspirație ortodoxă, respingând categoric incinerarea cadavrelor, pe de altă parte. Toate aceste elemente menționate mai sus demonstrează pe deplin relevanța tematicii propuse prin prezentul proiect.

Cea de a doua etapă în derularea proiectului a împletit, în chip fericit, activitatea de cercetare cu cea de diseminare a rezultatelor obținute

Activitatea de cercetare

Au fost cercetate surse multiple privind istoria cremațiunii în România: material arhivistic (materialul arhivist privind activitatea Societății Cenușa și a Crematoriului Cenușa din București în perioada interbelică, regăsit în Arhiva Administrației Cimitirelor și Crematoriilor

Umane din București – ACCU); presă (colecția revistei cremationiștilor români interbelici „Flacăra Sacră” (1934-1942), presă cotidiană și de specialitate din secolele XIX-XXI (Adevărul, Universul, Dimineața, Curentul, Cuvântul, România Liberă, Scânteia, Evenimentul Zilei, Cotidianul, Jurnalul Național, Libertatea etc.), literatură medicală (C.I. Istrati, Iacob Felix, Athanasie Economu, Nicolae Minovici, Cpnstatin Marinescu, Mina Minovici, Simion Stoica, Gheorghe Vuia etc.), literatură (Tudor Arghezi, Eugen Lovinescu, Garabet Ibrăileanu, Anton Holban, Mihai Beniuc, Victor Papillian, H. Bonciu etc.), literatură religioasă (colecțiile revistelor Cuvânt Bun, Biserica Ortodoxă Română, Revista Teologică, Studii Teologice, Glasul Monahilor, Mitropolia Ardealului etc., precum și lucrări semnate de Ion Popescu Mihailesti, Haralambrie Roventă, Iuliu Scriban, Vladimir Prelipceanu, Nicolae Neaga, Marian C. Ionescu etc.).

Au fost efectuate vizite documentare la Crematoriul din Odessa, Ucraina (cu atât mai relevantă cu cât Ucraina este o țară unde majoritatea populației este de confesiune ortodoxă și unde incinerarea este permisă de forurile superioare ale acestei confesiuni; în plus literatura de specialitate nu cuprinde nicio informație de dimensiunile cremațiunii în Ucraina, unde actualmente funcționează patru crematorii umane), crematoriul din Miskolc, Ungaria (relevantă privind avansul cremațiunii în statul vecin unde în 2008 funcționau 8 crematorii, pentru ca actualmente acestea să fie în număr de 14), Se plănuiește efectuare de vizite de documentare la crematoriul din Sofia, Bulgaria și cele de la Novi Sad și Belgrad din Serbia, tocmai pentru a se putea contura un tablou comparativ al cremațiunii în România și statele vecine.

S-a continuat activitatea de identificare a personalităților publice din România care au fost incinerate în timpurile moderne, lista acestora fiind relevantă deoarece arată în ce grad elitele românești din ultimele două secole au aderat sau nu la ideea cremațiunii (până acum au fost identificate circa 1600, estimându-se ca numărul real al acestora ar fi în jur de 2500, ceea ce ar reprezenta un procentaj de 2% din totalul incinerărilor din România). Aceasta listă este disponibilă atât pe www.incinerareamurg.ro cât și pe www.death-studies.ro

1. Diseminarea rezultatelor cercetării

a. Publicații

Diseminarea rezultatelor cercetării prin publicarea acestora a constituit o activitate constantă în cadrul proiectului de cercetare. S-a urmărit atât publicarea unor materiale științifice în țară, cât mai ales în străinătate, beneficiind de noutatea tematicii și mai ales de actualitatea sa în România și în lume.

Cărți publicate:

Marius Rotar, *History of Modern Cremation in Romania*, Cambridge Scholar Publishing, Newcastle upon Tyne, 2013, 480 pp. - <http://www.c-s-p.org/Flyers/History-of-Modern-Cremation-in-Romania1-4438-4222-2.htm>

Publicarea acestei lucrări într-o editură de prestigiu internațional a fost principalul obiectiv în diseminarea rezultatelor în cadrul proiectului. Lucrarea constituie varianta în limba engleză a cărții publicate anul trecut (Marius Rotar, *Eternitate prin Cenușă. O istorie a crematoriilor și incinerărilor umane în România secolelor XIX-XXI*, Iași, Institutului European, 2011), la care însă au fost adăugate noi informații rezultate în urma activității de cercetare desfășurată (este vorba despre materialul arhivist privind activitatea Societății Cenușa și a Crematoriului Cenușa din București în perioada interbelică, regăsit în Arhiva Administrației Cimitirelor și Crematoriilor Umane din București – ACCU). De asemenea textul publicat în 2011 a suferit o serie de modificări, deoarece varianta în limba engleză se adresează unui public diferit de cel românesc. Publicarea lucrării la Cambridge Scholar Publishing asigură o largă circulație a acesteia și o iminentă regăsire a sa în marile biblioteci universitare din lume.

Calinic I. Popp Șerboianu, *Cremațiunea și religia creștină*, ediție de Marius Rotar, Iași, Institutului European, 2012, 240 pp. - <http://www.euroinst.ro/titlu.php?id=1239>

Publicarea acestei lucrări a constituit o altă prioritate din punct de vedere științific din două motive. În primul rând este vorba despre actualitatea tematicii în spațiul românesc, menționată mai sus, și exprimată mai ales prin poziția constant intransigentă anti cremațiune a Bisericii Ortodoxe Române. În al doilea rând, apariția acestei lucrări se justifică și prin valoarea sa istorică: arhimandritul Calinic I. Popp Șerboianu a fost unicul cleric ortodox din România care a susținut practica incinerării cadavrelor, fiind pentru aceasta caterisit de către forurile ortodoxe. Lucrarea beneficiază de un amplu studiu introductiv, un rezumat în limba engleză, bibliografie și cuprinde textele asupra cremațiunii publicate între 1910 și 1939 de către Popp Șerboianu (circa 12 articole publicate în marea lor majoritate în revista *Flacăra Sacra*)

Dying and Death in 18th-21st century Europe, Marius Rotar, Corina Rotar, Adriana Teodorescu (eds.) special issues of *Annales Universitatis Apulensis. Series Historica* (revista indexată CEEOL, cotată C CNCIS), 511 pp. - <http://www.ceeol.com/aspx/issuedetails.aspx?issueID=4d09dc24-1033-4420-8e67-dc852bdf2911&tabID=0>

Editarea lucrărilor celei de a patru ediții a conferinței *Dying and Death in 18th-21st Century Europe*, desfășurată la Alba Iulia în 2011. Aceasta conferință este unica conferință din

Centrul și Sud Estul Europei dedicată unei asemenea tematici, printre secțiunile paralele organizate regăsindu-și și una specială consacrată cremațiunii

Articole publicare în diverse reviste (ISI, indexate BDI sau cu cotație CNCS) și în proceedings-urile unor conferințe internaționale

Marius Rotar, *Death Inspector or the professional of death during the late nineteenth and early twentieth century Transylvania*, *Mortality*, 17, 3, 2012, pp. 240-255 - <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13576275.2012.651835> **Mortality** indexed in [AIDS Abstracts](#) , Applied Social Sciences Index & Abstracts (ASSIA), British Humanities Index (BHI), CINAHL: Cumulative Index to Nursing & Allied Health Literature, CommunityWISE, Contenta Religionum, Educational Research Abstracts online (ERA), Family Studies Database, Gay and Lesbian Abstracts (Sexual Diversity Studies), National Information Services Corporation (NISC), Linguistics and Language Behaviour Abstracts, Progress in Palliative Care, PsycINFO, Scopus; Social Planning/Policy & Development Abstracts, Sociological Abstracts and [Studies on Women and Gender Abstracts](#)

Marius Rotar, Adriana Teodorescu, *Cremation in Romania: Stereotypes and Communist Perceptions*, *Revista de Științe Politice*, 35, 2012, pp.54-68 <http://cis01.central.ucv.ro/revistadestiintepolitice/files/revistadestiintepolitice35.pdf> indexată Copernicus, Scopus, cotație CNCS B

Marius Rotar, *On Cremation of Romania Nowadays*, *Philobiblion*, XVII, 2, 2012, http://www.philobiblon.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=526%3Amarius-rotar-on-cremation-in-nowadays-romania&catid=53%3A-volume-xvii-number-2-july-december-&Itemid=88&lang=ro indexată BDI Scopus, cotație CNCS B

Adriana Teodorescu, *Symbolic Immortality through nature. The deconstruction of a Myth – Athanatological Perspective*, *Philobiblion*, XVII, 2, 2012, http://www.philobiblon.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=527%3Aadriana-teodorescu-symbolic-immortality-through-nature-the-deconstruction-of-a-myth-a-athanatological-perspective-&catid=53%3A-volume-xvii-number-2-july-december-&Itemid=88&lang=ro indexată BDI Scopus, cotație CNCS B

Adriana Teodorescu, *Două reprezentări literare ale ritualizării morții*, *Acta Iassyensia Comparationis*, 10, 212, pp. 70-77 http://literaturacomparata.ro/SiteActa/PDF/Numar%20curent/articole%20pdf/CC_adriana_todorescu_editat_ro.pdf indexat BDI Fabula

De asemenea au fost acceptate pentru publicare (vezi anexele la acest document):

Marius Rotar, Ioana Todor, *An Investigation About The Attitudes Towards Death And Cremation In Contemporary Romania*, (indexat ISI), *Procedia-Social and Behavioral Journal*, (ISSN: 1877-0428) and at the same time indexed on the ScienceDirect, Scopus and Thomson Reuters Conference Proceedings Citation Index (Web of Science).

Adriana Teodorescu, DEATH REPRESENTATION IN LITERATURE. CULTURAL ILLUSIONS AND THEORETICAL PRINCIPLES, *Studia Philologica UBB*, 4, 2012

Marius Rotar, *Death and Cremation in Romania of Nowadays*, *Death Studies*, indexat ISI (factor impact 1.024) (articol acceptat cu major revisions, deadline for re-submission 9 march 2013)

b. Organizarea și participarea la diverse manifestări științifice.

Membrii grantului au participat atât la conferințe în străinătate, cât și la o serie de manifestări științifice organizate în România.

În cadrul proiectului a fost organizată cea de a cincia ediție a conferinței internaționale *Dying and Death in 18th-21st Century Europe*, între 5-7 septembrie 2012. La aceasta conferință s-a consemnat participarea a peste 60 de cercetători din 17 țări de pe trei continente (majoritatea cercetătorilor au fost străini). Conferința a fost organizată cu sprijinul Consiliului Județean Alba, a Muzeului Național al Unirii din Alba Iulia, a Universității „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia, precum și Amurg. Romanian Cremation Association. Presa locală și centrală a acordat spații largi acestui eveniment, considerată ca fiind una dintre cele mai internaționalizate manifestări științifice din spațiul românesc, de profil umanist. În cadrul conferinței a fost organizată o secțiune specială dedicată tematicii crematoriilor și incinerărilor umane unde au fost prezentate următoarele comunicări

<http://romaniandearthcremation.blogspot.ro/2012/09/conference-program-abdd05.html> :

Peter C. Jupp (Univeristy of Bristol, UK), 'Capital Crematoria for Scotland (1909-1939) Part 1: providing alternatives to burial in the City of Edinburgh'

Hilary Grainger (London College of Fashion, UK), Capital Crematoria for Scotland (1909-1939) Part 2: The Architectural Story of Edinburgh

Marius Rotar (Romania), *The Cremation War*– Oradea, Cluj Napoca, Romania 2011/2012

Adriana Teoroescu (Romania), Upon the Imaginary of Cremation in Romania. A Case Study:
Why would I choose Cremation? Essay Contest

Alte participări la conferințe internaționale și naționale în anul 2012:

Marius Rotar, Ioana Todor, *An Investigation About The Attitudes Towards Death And Cremation In Contemporary Romania*, World Conference on Sociology and Psychology, Antalya, Turcia, 27 noiembrie – 1 decembrie 2012, <http://www.psycosoc.net/psycosoc.pdf>

Marius Rotar, Adriana Teodorescu, *Cremation in Romania: Stereotypes and Communist Perceptions*, After Communism. East and West under Scrutiny International Conference Univeristatea din Craiova, 2-3 martie 2012, <http://www.thefreelibrary.com/Report+on+the+Second+International+Conference+After+Communism.+East...-a0293544858>

Marius Rotar, Corina Rotar, Victor Tudor Roșu, *Aspecte ale istorie cremațiunii în România*, prelegere susținută la Universitatea de Stat a Republicii Moldova, Facultatea de Istorie și Filozofie, 29 iunie 2012, Chișinău, Republica Moldova <http://promemoria.md>

Marius Rotar, *Aspecte financiare ale cremațiunii în România interbelică*, conferința națională „10 ani de antropologie istorica la Cluj Napoca”, 8 iunie 2012, Facultatea de Istorie și Filologie, Universitatea Babeș Bolyai, Cluj Napoca.

Marius Rotar, *Aspecte financiare ale cremațiunii în România interbelică*, conferința națională „Unitate, Continuitate și Independență în istoria poporului român. 94 de ani de la Marea Unire (1918-2012)”, Muzeul Național al Unirii, 22 noiembrie 2012 <http://www.ziarulunirea.ro/94-de-ani-de-la-marea-unire-sesiune-stiintifica-la-alba-iulia-vezi-programul.html>

Marius Rotar, *Polemici asupra cremațiunii în România interbelică: cazul Calinic I. Popp Șerboianu*, conferința națională Elitele în spațiul românesc. Structuri, Paradigme, Evoluții, ediția a IV, Universitatea „1 Decembrie 1918” Alba Iulia 13-14 decembrie 2012 http://www.uab.ro/sesiuni_2012/elite/index.htm

Diverse: În cadrul proiectului a fost dezvoltat, prin contribuția conf. univ. dr. Corina Rotar, expert IT, membru în echipa de cercetare și implementare a proiectului, un site al acestuia www.death-studies.ro Acest site cuprinde informații despre proiectul de față (inclusiv diseminarea rezultatelor), precum și o serie de alte elemente privind cremațiunea în România și în străinătate. De asemenea site-ul se dorește a fi și o bază de

informare și o rețea a cercetătorilor din România interesați de domeniul *death studies* și *thanatology*.

Director proiect,
